

De Ivstitia Et Ivre ceterisq[ue] Virtutibus Cardinalibus

Lessius, Leonardus

Antverpiæ, 1632

9 Quando plures vni per minuta furta graue damnum inferunt, vt cùm multi vineam prætereuntes botrum vnum vel duos carpunt, vtrùm singuli peccent mortiferè, & teneantur ad restitutionem.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72459](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72459)

pciones singula comparantur ad res non notabiles; unde non possunt esse nisi veniales. hæc tamen ratio Nauarr. ad hoc inuat, vt offendatur requiri maiorem quantitatem ad peccandum mortiferè sola retentione, quàm acceptione quæ simul fit.

47 His adde, maiorem quoque quantitatem requiri, quando quis ad diuersis minuta furatur, quàm quando ab vno; quia diuersi illi parum læduntur, nec ita curant rerum minutarum casu surreptarum restitutionem. Denique, maior requiritur quantitas in furtis filiorum à parentibus, quàm famulorum à dominis; & in furtis famulorum, quàm externorum.

48 Vbi aduerte, furta esculentorum & poculentorum, quæ committuntur à famulis & ancillis, etiam si sensim perueniant ad notabilem quantitatem, non esse peccata mortalia, si furentur ea, vt ipsimet contumant; (secus verò si vt vendant) sintq; ordinaria quæ non solent accuratè cõcludi. de quo vide Nauarrum cap. 17. n. 138. Ratio est; quia dominus non omnino displicet, vt hæc capiantur: cuius signum est, quòd etsi sciant ista passim fieri, tamen non impediunt; & si rogarètur, facillè concederent. Vnde potius displicet modus accipiendi quàm ipsa acceptio seu consumptio.

49 Si modus accipiendi displicet, non accipio. atqui non est peccatum mortiferum accipere aliquid occultè ab eo, cui non displiceret accipio, si res ab eo peteretur; quamuis modus accipiendi displicet; vt rectè docet Caietan. in Summa v. Furtum. & Nauarr. c. 17. n. 138. & comment. 2. de Regular. nu. 20. quia dominus non est inuitus circa substantiã acceptionis, sed solum circa modum. quod valdè notandum, ob furta filiorum, vxorum, famulorum, amicorum, & similibus, qui per verecundiam vel timorem non audent petere.

50 Si tamen furtipias ad eum vsũ, ad quem ille nullo modo voluisset concedere, vt ad computationes, ludos, &c. erit verum furtum: quia nõ vult rem esse tuam ad talem vsũ; & ita acceptio secundũ substantiam censetur fieri inuito domino. id enim maximè ex vsũ & fine, ad quem res accipitur, spectandum est. Vide infra cap. 41. n. 30.

Monedi mihi sunt hoc loco pro his & similibus casibus Confessarij, vt non facillè in furtis etiam minutis, & quæ ad peccatum mortale non pertinent, dissimulent; sed pro conditione & capacitate personarum semper aliquam restitutionem iniungant, quæ fiat vel reddendo rem eandem si extat, vel eiusdem speciei, vel pretium rei, vel compensando maiore obsequio quàm ex contractu teneantur; vel si creditoribus non possunt, conferendo tantumdem in pauperes. Hac enim ratione, cum non impunè transeunt, magis ab huiusmodi peccatis absterrentur, quàm aliis penitentiolis. alioquin fiunt ad huiusmodi furtula faciliores, & ad maiora gradum faciunt.

DUBITATIO IX.

Quando plures vni per minutum furta graue damnum inferunt, vt cum multi vineam pretereuntes, botrum vnum vel duos carpunt; vtrum singuli peccent mortiferè, & teneantur ad restitutionem.

R Esp. & Dico Primò, Si id fiat communi consilio, peccant mortiferè, & tenentur ad resti-

tutionem in solidum, iuxta multorum sententiam, de qua infra, cap. 13. dub. 2.

Dico Secundò, Si casu id fiat, ita vt alter alterius non sit conscius, nemo peccat mortiferè, neque tenetur ad restitutionem. Ita Nauarr. cap. 17. nu. 130. & alij: Ratio est; quia nemo est causa notabilis damni.

Sed quid si aduertant notabile damnum inferendum?

Respond. Multi DD. affirmant, tunc singulos mortiferè peccare, & ad restitutionem suæ partis teneri. Ita docet Couarr. l. 1. variarum c. 3. nu. 12. Medina C. de restitutione qu. 10. Petrus Navarra l. 3. c. 1. nu. 48. & alij. Ratio est; quia si aduertas magnum damnum à pluribus per minuta furta dari, & ipse nihilominus fureris; ad illud cooperaris & auxilium præbes; atqui hoc est peccatum mortale. Vnde vterius sequitur, teneri te ad restitutionem tuæ partis sub peccato mortali; quia retinendo, cooperaris cum aliis ad retentionem rei notabilis. debet ergo fieri restitutio, donec res retenta non fuerit amplius notabilis pretij. Sed contrarium videtur verius, vnde

Dico Tertiò, Is qui alteri nullo modo suo exemplo vel hortatione est causa accipiendi, etiam si sciat alios accipere, non tamen peccat mortiferè, modicum accipiendo; neque tenetur sub peccato mortali ad restitutionem: colligitur ex Soto in 4. d. 22. q. 1. art. 2. casu 3. Probat, quia iste infert parum damni: ergo ex hac parte non peccat nisi venialiter, & nemini est causa vel occasio furandi, vt suppono: ergo ex eo, quòd alij furentur, peccatum ipsius non aggrauatur. sicuti is qui nouit alios furari à Rege, & parum furatur, non peccat mortiferè, quando suo exemplo aliis non est causa. Quod addo, quia etsi exemplum non inducat obligationem restitutionis; tamen est ratio cur quis peccet mortiferè.

Nec obstat, quòd talis cooperetur magno damno; quia solum in parua parte cooperatur, & præter ipsius intentionem est, quòd illa cum aliis iungatur, & magnum damnum constituat. vnde non est verum, quòd consentiat in totum damnum: quia displicet illi, quòd magnum damnum inferatur.

Dices Primò, Iste est causa cur damnum, quod alioquin non fuisset notabile, sit factum notabile: (v. g. alij abstulerunt 9. asses, quòd damnum suppono nondum esse notabile, sed fit tale ablato decimo, quem iste furatur) ergo peccat mortiferè.

Resp. Negando consequi. quia non est verè causa damni notabilis, sed parui: quòd autem hoc furto posito, iam illatum sit damnum notabile, id omnino per accidens est, & præter ipsius intentionem, neque villo modo sequitur ex conditione illius furu; sed ex eo, quòd accidit alios antè abstulisse nouem. itaque complete hoc modo damnum, & efficere vt ex non notabili fiat notabile, non est notabiliter lædere, vel notabili iniuria afficere; sed totum illud, quòd est notabile, accipere vel retinere; quòd iste non facit. Sicut qui complet lineam 10. pedum, addendo vnum pedem, non est causa longæ lineæ: & qui complet summam 100. florenorum, dando vnum florenum, non dat summam 100. florenorum: ita qui auferendo vnum, complet damnum decem assium, non dat damnum notabile. Quòd etiam inde confirmatur: quia alioquin si sciens alium abstu-

abstulisse nouem, auferas vnum, infinite amplius peccabis auferendo vnum, quam ille auferendo nouem, quod per se est absurdum. Vnde patet, istud argumentum, quod est fundamentum contrariae sententiae, parum esse firmum.

⁵⁴ *Possunt compelli.* Dices Secundò, Qui hoc modo damnus vinez intulerunt, possunt sub pœna excommunicationis compelli ad restitutionem: ergo peccarunt mortifere, &c.

Resp. negando consequentiam; potest enim quis ex iusta causa compelli sub peccato mortali ad id, ad quod aliàs non tenebatur, vt v. g. venire ad supplicationem, soluere multam lege impostam, ad hoc enim satis est, vt sit iusta causa præcipiendi; etiam si hæc causa per se absque præcepto Superioris non sufficiat ad obligandum. Itaque cum hic sit iusta causa præcipiendi sub pœna excommunicationis, vt singuli suam partem restituant; nempe vt ille graue damnus acceptum refarciat, potest sic præcipi. Hæc tamen causa non sufficit, vt singuli iure naturæ absque præcepto Superioris teneantur sub peccato mortali; quia quisque in particulari potest cogitare suam restitutionem parum profuturam ad damni compensationem, eò quòd alij non restituent. Adde, non videri posse compelli sub pœna excommunicationis eos qui notabilem quantitatem non acceperunt; nisi quando res ita essent comparatæ, vt ex defectu restitutionis vnus, notabile damnus sequeretur: vt si Titio particulam suam non restituente, alij quoque restituere nollent.

⁵⁵ Dices Tertio, Ergo fieri potest, vt quis magnum damnus accipiat, & tamen nemo teneatur sub peccato mortali restituere.

Resp. concedendo totum: neque enim hoc absurdum videri debet, quando à multis datum est: cum etiam locum habeat, quando ab vno absque culpa letali irrogatum, vt supra ostensum cap. 7. dubit. 6.

DVBITATIO X.

Vtrum occultè vindicare rem suam, vel sibi debitam, surripiendo eam alteri, sit peccatum mortiferum.

⁵⁶ *Si iniusto titulo extet apud alterum.* Resp. & Dico Primò, Si res tua iusto titulo, v. g. pignoris, locationis, commodati, &c. apud alium extet, eamque occultè recuperes, peccas peccato furti, & teneris ad restitutionem. Est communis DD. Ratio est; quia iniquè spoliatus alterum suo iure, quod in illam rem habebat, quod si magni sit momenti, necessariò est restituendum; hoc tamen intellige, si probabile erat, te rem tuam, iure alterius finitò, commodè recuperaturum.

⁵⁷ *Si iniusto.* Dico Secundò, Si iniusto titulo apud alium fuerit, vel aliàs tibi debita, non teneris ad restitutionem, etiam si eam occultè receperis: peccas tamen, nisi certæ conditiones adsint.

Prior pars patet; quia nulla fit inæqualitas; neque alter iusta ratione est inuitus. teneris tamen tunc monere, si commodè potes, nihil tibi deberi, vel remittere debitum, vt ille sentiat se non amplius obligatum; tum ne permaneat in peccato, existimando se detinere tuum vel tibi debitum, tum ne secundò tibi satisfiat, vt rectè Sotus

lib. 5. de Iustit. q. 3. art. 3. Caiet. q. 66. ar. 5. Nauar. c. 17. n. 113. & alij.

Altera pars, Quòd pecces, probatur; quia fit iniuria publicæ potestati, quæ ad hoc constituta, vt singulis ius suum tribuat, vt rectè D. Thomas qu. 66. art. 5. ad tertium.

Dixi, *Nisi certæ conditiones adsint*; his enim potestis, licitum est rem suam occultè recuperare, & pro debitis compensationem vt.

Prima est, Vt moraliter certum sit, rem tuam esse, vel tibi ex iustitia deberi. si enim id esset dubium, non posses eam accipere; nam in dubio melior est conditio possidentis. Similiter, si non esset debita ex iustitia, sed solum ex gratitudine.

Secunda est, Vt non possis eam alia ratione redipisci, vel certè non absque notabili molestia, & expensis, vel amissione beneuolentiæ & fauoris.

Tertia, Vt non accipias rem aliquam apud debitorem depositam, sed tuam vel tui debitoris; nam compensatio fieri debet ex bonis debitoris, quæ in eius sunt dominio.

Quarta, Vt absit periculum scandali vel infamiae, ne tanquam fur puniaris vel habearis. Hæc conditiones si adsint, licitè potes vt compensationem. Quidam addunt, *ne compensatio fiat in deposito*: ita enim expressè docet Greg. IX. cap. Bona fides; de deposito. Sed hoc videtur pertinere ad forum exteriùs, in quo cogetur reddere depositum ob præsumptionem perfidiæ, vt ibi insinuat. quod video etiam placuisse Emanuèli Sà.

Ex dictis sequitur Primò, Si feratur excommunicatio in eos qui surripuerunt, non comprehendendi eum qui in compensationem accepit, etiam si alia via recuperare potuerit: (quod est contra Ioannem Medin. qu. 11.) nisi in hisce tribus casibus.

Primò, Quando debitum erat dubium. Secundò, Quando notabiliter ultra æqualitatem progressus est; nam respectu illius excessus, est verum furtum. Tertio, Quando rem alienam accepit, quæ non erat debitoris. Extra hos casus non ligatur hac excommunicatione. Ratio est; quia et si peccauerit sic accipiendo, non tamen peccat retinendo; quia solum peccauit in modo accipiendo. vnde etiam non tenetur ad restitutionem. Neque Iudex intendit illum cogere, sed iniustum detentorem. & quamuis intenderet, nihil tamen efficeret; quia ille non tenetur restituere: vnde excommunicatio esset inefficax. quamuis enim peccauerit, fortè etiam mortifere, tamen illud peccatum iam præterit; vnde propter illud non potest excommunicari: vltèriùs autem detinendo, non peccat; vnde neque ob hanc causam.

Dices, Iudex per modum pœnæ poterit imponere hanc restitutionem ob peccatum præteritum.

Resp. Negando posse; quia Iudex non potest aliquem punire pœnâ pecuniariâ vel simili ob delictum, nisi priùs iuridicè audiatur reus & conuincatur.

Sequitur Secundò, Si is, qui iustè accepit, rogaretur à Iudice, num sciret quis acceperit, vel an ipse non acceperit, posse negare se scire, etiam cum iuramento; mentè intelligendo, se nescire quis ita acceperit, vt Iudex intendit, nempe iniustè. quòd si non rectè accepisset; (eò quòd via Iuris facile potuisset recuperare) quamuis nunc iustè retineat, tamen iuridicè interrogatus tenebitur fateri;